



Ὁ Ἐφηβος τῆς Ἀγαθῆς-Τύχης

Γνωστό έργο ελληνικής τέχνης, ό "Εφηβος της Agde θρέθηκε στην κοιτή του ποταμού που διασχίζει την πόλη. Τό ξεχωριστό αυτό υποβρύχιο εύρημα δέν είναι τό μόνο πού αναούρθηκε από τό ποτάμι Hérault. Σέ σχετικά μικρή απόσταση από τή θάλασσα, ή "Αγαθή-Τύχη<sup>1</sup> ήταν ένα έμπορικό κέντρο πού πρόσφερε στους κατά καιρούς κατοίκους της την εφημερία. "Ετσι, τό ποτάμι πού τή διασχίζει αποτελεί «ιστορικό μούσειο».

Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία του Στράβωνα<sup>2</sup> ή πόλη ιδρύθηκε από Μασσαλιώτες πού ήταν άποικοι Φωκαείς. Οί υποβρύχιες όμως έρευνες άποκάλυψαν στην κοίτη του ποταμού έτρουστικούς άμφορείς, γεγονός πού μαρτυρεί πιά πρώιμη ίδρυση της πόλης (7ος π.Χ. αι.). Πάντως, τό περισσότερα ναυάγια, και έπομένως ή μεγαλύτερη κίνηση πλοίων, άνήκουν στην έλληνιστική και τή ρωμαϊκή περίοδο. Τά φορτία των πλοίων αυτών αποτελούνταν από άμφορείς — πού περιείχαν κρασί, έλιές, λάδι, παστά ψάρια, φροντουκία, ρετισίη πευκών, στάχτη κ.ά.— από κατεργασμένα πέτρινα αντικείμενα της περιοχής της πόλης —άγκυρες, άρχαιοναυτικά μέλη, μολόπετρες— από κεραμικά και από μεταλλεύματα και καθαρά μέταλλα —άσημι, χαλκό, μόλυβδο. Τά έμπορεύματα αυτά προέρχονταν είτε από τήν ένδοχώρα είτε από άλλα μέρη, παράκτια ή από Μεσογεία (Έλλάδα, Άνατολία, Σικελία, Σαρδηνία, Κορσική, Έτρουρία, Καμπανία, παράλια της Γαλλίας, Ίσπανία και Άφρική). Ο όγκος των φορτίων αυτών μάς πληροφορεί γιά τήν έμπορική κίνηση και σημασία της Άγαθής-Τύχης, ενώ ή διαφορετική προέλευση των έμπορευμάτων δίνει μία εικόνα των θαλάσσιων δρόμων της εποχής.

Σημαντικό στοιχείο γιά τή μελέτη της τεχνολογίας των πλοίων είναι τό γεγονός ότι ή ίλυ του ποταμού πού σκέπαζε τά ναυάγια διαφύλαξε, σχεδόν άκέραια, τό ξύλα των πλοίων, επιτρέποντας στους μελετητές νά εξετάσουν τήν τεχνική συναρμολόγησης των ξύλων κ.ά. Στο πίσω μέρος των πλοίων, όπου στέκοταν ό καπετάνιος, ό ίερέας και ό μάγειρας, θρέθηκαν, κοντά στη μικρή έστια του πλοίου, άμφορείς μέ λάδι, μέ νερό, μέ παστές τροφές, κεραμικά σκεύη καθημερινής χρήσης και άλλα αντικείμενα πού άνήκαν στο πλήρω-

REPUBLIQUE FRANCAISE

4,00



Γαλλικό γραμματόσημο πού κυκλοφόρησε τό καλοκαίρι του 1982. Εικονίζεται ό "Εφηβος της Agde.

μα. Σ' αυτή τή θέση θρέθηκαν και μερικά νομίσματα και κοσμήματα.

Άλλα σημαντικά εύρηματα ήταν ποικίλες άγκυρες, στην πιά άπλη τους μορφή, αυτή της πέτρας, μέχρι και τήν πιά τελειοποιημένη.

Πολλά από τά υποβρύχια εύρηματα του ποταμού Hérault στο σημείο πού διασχίζει την πόλη, φανερώνουν μεγάλο πλούτο και ύψηλή τέχνη στην Άγαθή-Τύχη. Ένα από τά εύρηματα αυτά είναι και ό χάλκινος "Εφηβος. Ποιός νά ναι τάχα ό νέος αυτός; Ήταν θεός ή θνητός; Οί Γάλλοι μελετητές άποκλείουν την πρώτη ύπόθεση: Οί θεοί άπεικονίζονται γυμνοί και ό έφηβος φορά χλαμύδα. Τά μακριά μαλλιά του δέν είναι όμορφα πλεγμένα όπως είναι τά μαλλιά των θεών (από τήν κλασική εποχή και πέρα).

Άν όμως πρόκειται γιά θνητό, θά πρέπει νά ήταν όνομαστός ή νά είχε τήν αίγλη ενός ήμίθεου. Όπως παρατηρεί ό J. Charbonneaux<sup>3</sup>, τό είδος του διαδήματος του μοιάζει μέ αυτό πού έστεφαν τics κεφαλές των μοναρχών της έλληνιστικής εποχής, ή χλαμύδα του έφηβου θυμίζει χλαμύδα Θεσσαλού πρίγκηπα (άναθηματικό άγαλματίδιο Δελφών) ενώ τό σχήμα των μαλλιών του μοιάζει μέ αυτό των νομιματικών πορτραίτων του 2ου π.Χ. αι. κυρίως των Σελευκιδών. Έτσι φαίνεται όρθότερο νά μι-

λάμε γιά τό μονάρχη παρά γιά τόν έφηβο, άφού και ό ίδρυτές άποίκων συχνά γίνονταν ήρωες και ό τάφος τους τοποθετείτο στο κέντρο των πόλεων, στην αγορά. Είναι λοιπόν δυνατό νά υποθέσουμε ότι τό χάλκινο αυτό άγαλμα παριστάνει τόν ίδρυτή της Άγαθής-Τύχης και ότι ό Χριστιανός τό πέταξαν στο ποτάμι μαζί μέ άλλα ιερά αντικείμενα του άρχαίου κόσμου. Ή μήπως πρόκειται γιά τό νέο πού τό 326 π.Χ. συνάντησε τό Μέγα Άλέξανδρο στη Βαβυλώνα και του πρόσφερε τήν ύπατιχη της πόλης του; Μαζί μέ τά έρωτήματα αυτά υπάρχει κι άλλο ένα: Ποιός νά είναι ό καλλιτέχνης πού φιλοτέχνησε τό άριστούργημα αυτό;

Ή λεπτή και εύαισθητή φυσιογνωμία του έφηβου, ό εξαιρετικός του αναλογίες (τό ύψος του κεφαλιού είναι άκριβώς τό 1/8 του όλου ύψους του άγάλματος), τό πρόσωπο μέ τά χαρακτηριστικά συγκεντρωμένα μέσα σέ ένα καθαρογραμμένο τρίγωνο, ό θόστροχοι, όλα θυμίζουν τήν τέχνη του Λοιπύπου...

Σημειώσεις

1. Η ναυτική σημασία της πόλης είναι αυτή στην οποία όφειλεται τό όνομα Τύχη γιάτί, όπως αναφέρει ό "Ησιόδος, Θεογονία, 360, ή Τύχη ήταν θαλάσσια θεότητα. Όπως όμως ή λέξη αυτή σημαίνει και «μοίρα», προστίθεται και τό επίθετο Άγαθή.

2. Στράβων, Γεωγραφία, IV-1, 5.

3. J. Charbonneaux «Une statue de bronze découverte a Agde», Revue du Musée du Louvre, 1, 1966.